

Sparfhök och järpe.

Af

E. L.

vissa delar af vårt land, där båda de ofvan nämnda fågelslagen samtidigt förekomma, visar erfarenheten, att de ofta häcka och ha sitt tillhåll på liknande lokaler. Sasom typiska dylika kunna framhållas bäckdrag eller mindre kärrmarker bevuxna med tät ungskog af gran med inblandning af björk och andra löfträd. Växtligheten på marker bör också gärna vara frodig med bärris, gräs, *Equisetum* (»räfrumpa») m. m. På sådana platser trifvas järparne bra om sommaren och finna där också god tillgång på föda. Om vintern vistas de mera i den omgivande storskogen. Men i samma slags ungskog har också sparfhöken tillfälle att finna lämpliga boplatser. Det är vanligen i smärre granar, som han plägar bygga. Han kan här finna så goda gömställen för sig och sin kull, att han ofta undgår upptäckt. Emellertid blir ett dylikt samboende ofta ytterst ödesdigert för järpstammen. Att sparfhöken är en synnerligen djärf roffågel är ju väl bekant och han tager med lätthet fåglar af jämförelsevis betydande storlek. Följande faktiska berättelse från Sikfors i Västmanland kastar emellertid ett ovanligt drastiskt ljus öfver denna roffågels vanor, då han bor på sådana platser, som ofvan nämnts. Ett sparfhökbo hade i sommar af skogvaktaren C. NORDOVIST upptäckts i ung granskog, hvarest äfven järpar funnos. Det var redan ungar i boet, och skogvaktaren lycka-

des s
NORD
till b
föret
järpar
sanns
Saker
den r
Förhå
första
lägge
till b
samt
och l
den
atmin
ett fe
ring
en m
göra
och
alltjä
eggas
i boe
hans
och c
hane
komm
skjut
ännu
torde
fänga
J
våra
mark
minn

des skjuta honan, men ej hanen. Detta skedde på onsdagen. NORDQVIST blef sedan af sjukdomsfall hindrad att återvända till boet förr än på lördagen. När han då återkom dit och företog undersökning, fann han på boet ej mindre än 36 unga järpar och en plockad tjäderkyckling. Det var ju sålunda ett sannskyldigt blodbad, som sparfhökhanen gjort sig skyldig till. Saken är dock ingalunda så underlig eller svår att förstå, som den med dessa fåglars lif mindre förtrogne möjligen kan mena. Förhållandet är ju nämligen det, att under sparfhökungarnes första uppväxttid och innan de kunna själfva äta af det, som lägges för dem, är det hanen, som fångar rof och bär fram till boet, där han mötes af honan, som tager rofvet från honom samt därefter styckar och fördelar det bland ungarne. Hanen och honan ha sålunda en strängt fördelad arbetsbörda under den tid, då de fostra sina ungar, och faktiskt är, att hanen, åtminstone i regel, ej är kompetent att mata ungarne. Vid ett föregående tillfälle har i denna tidskrift lämnats en skildring af, huru en sparfhökhane, sedan hans maka skjutits, bär en massa småfåglar till ungarne, som dock ej kunde tillgodogöra sig något däraf, då deras fader ej förstod att stycka bytet och mata dem med smärre bitar. Ungarne svälta sålunda alltjämt midt i öfverflödet och skrika på mat. Af dessa skrik eggas åter fadern att hämta nytt rof och han lägger upp det i boet, då honan ej tager mot det, men längre sträcker sig ej hans instinkt, åtminstone i regel ej. Men ungarne bli ej hjälpta och deras hunger stillas ej, de fortsätta därför att skrika, och hanen att skaffa fram mer byte, så länge de lefva. Häraf kommer sig alltså denna masshopning af rof i bon, där honan skjutits bort. Om hon lefvat skulle, trots det att det varit ännu en att mätta, det ej åtgått fullt så mycket. I hvarje fall torde dock denna iakttagelse af sparfhökens skicklighet att fånga unga järpar vara ganska lärorik.

Jag har åtskilliga gånger hört jägare och jaktvårdare i våra mellersta landskap yttra ungefär som så: »På mina marker finnes en kull järpar och har funnits så länge jag minns, men fastän jag aldrig skjuter eller tillåter, att någon

annan skjuter en järpe, blir det ändock ej mera. En kull, kanske någon gång två, men aldrig någon kraftigare ökning trots allt skydd.» Måhända har det åtminstone i vissa af dessa fall varit sparfhökar, som hindrat den efterlängtade ökningen. Det torde kanske vara skäl att närmare undersöka, huru härmed förhåller sig.

Ytte

bekan
genom
ifver
lämna
med t
V
marke
omkri
mork
ehuru
det v
med
Förra
I
häckj
pläga
samm
I